

Exposició «De Tarragona a *Tournai*: l'arqueologia de les primeres Catedrals d'Europa» al Museu Bíblic Tarraconense

Andreu Muñoz Melgar

Arqueòleg i director del Museu Bíblic Tarraconense

Amb el títol de: *La cathédrale de Tournai à choeur ouvert* l'any 2016 es va presentar a Bèlgica una exposició, primer a Tournai i després a Tongeren, caracteritzada per la seva originalitat i el seu sentit didàctic. El principal objectiu era donar a conèixer les investigacions arqueològiques que, entre els anys 1996 i 2010, havien tingut lloc a l'interior de la catedral de Tournai dins del projecte general de restauració de l'edifici impulsat per diverses entitats de la regió de Valònia. L'exposició dels treballs arqueològics de Tournai fou acompanyada per una sèrie de panells dedicats a les intervencions arqueològiques en diverses catedrals d'Europa. D'aquesta manera s'oferia la visió global d'una realitat històrica comuna.

No són poques les experiències similars en l'entorn europeu perquè les Catedrals, precisament, han estat elements urbans protagonistes essencials en la nostra història. El «fenomen» de les catedrals ens permet

estudiar el procés de substitució religiosa, ideològica i cultural del paganisme clàssic al cristianisme de l'Antiguitat tardana. Aquesta realitat també esdevé un repte actual per a la recerca i socialització del Patrimoni Històric. És una reflexió sobre les solucions a problemes comuns de conservació, integració i preservació en les Catedrals que es troben en ús. Amb el títol «*De Tournai a València. L'arqueologia de les primeres catedrals d'Europa*», l'Ajuntament d'aquesta última ciutat ha acollit, entre els mesos de maig i octubre de 2017, l'exposició que es presenta ara al Museu Bíblic Tarraconense, juntament amb una part específica sobre el bisbat de València.

L'exposició «De Tarragona a Tournai: L'arqueologia de les primeres catedrals d'Europa», que trobareu al Museu Bíblic Tarraconense, recull els continguts fonamentals de les exposicions esmentades més els resultats del Projecte de recerca arqueològica al recinte

de culte de la seu del *Concilium Prouvinciae Hispaniae Citerioris* de Tarraco, desenvolupat per l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i el Museu Bíblic, amb el cofinançament de la Generalitat de Catalunya (DGPC: 2014/100925) i desenvolupat entre els anys 2014 i 2017. Una constant principal de l'Arqueologia a les Catedrals és l'aparició de restes arqueològiques al subsòl, sovint amb vestigis rellevants vinculats

Foto: Mitjans de Comunicació ArqTgn

a la preeminència topogràfica dels espais urbans i del seu protagonisme històric. En molts casos, sota les Catedrals trobem antigues edificacions romanes com ara temples, fòrums o termes i/o les primeres construccions cristianes.

L'arqueologia a les Catedrals és un camí propici per la descoberta de les nostres arrels

El cas tarragoní és força complex ja que el temple romànic s'aixecà sobre els fonaments de l'antic temple de l'emperador August, però no sabem com aquest fou reutilitzat des de l'oficialització del Cristianisme a partir de l'any 380. Entre els anys 425 i 450 es formaren dos grans abocadors de deixalles a la gran plaça de culte que envoltava el temple d'August, en concret en el jardí del claustre de la Catedral i sota de l'actual seu del Consell Comarcal. Com que el culte pagà se celebrava en la plaça sacra i no dins dels temples, podem deduir que el recinte, de dues hectàrees de superfície, estava dessacralitzat en aquest moment. Tot i així, existeix en l'acròpolis de la ciutat un «silenci arqueològic» sobre aquest període. No hem identificat més evidències d'una gran activitat de transformació urbanística en el darrer segle de l'Imperi; quan Tarraco era a la vegada capital provincial romana i seu metropolitana cristiana.

Tanmateix, a finals del segle V o inicis del VI, en ple període visigòtic, s'inicià la gran transformació de l'antiga acròpolis imperial. Sembla ser que el temple d'August ja es trobava desmuntat i que la catedral visigoda s'ubicà dins de l'antic temple de finals del s. I, construït al fons del recinte sacre. Aquest segon temple, dedicat a la dinastia dels emperadors flavis, era de majors dimensions i, a través dels antics porticats de la plaça, permetia establir circuits de connexió entre els diferents recintes de l'episcopi. Possiblement, el palau episcopal se situà en un dels angles de l'antiga plaça, on avui es troba la delegació a Tarragona del Col·legi d'Arquitectes, aprofitant una de les dues exedres/capelles de la plaça romana. De la segona exedra es poden contemplar els seus fonaments en el Museu Diocesà, just al costat del Claustre. Aquesta última exedra fou desmuntada en aquest període.

Després de l'anomenat «impàs islàmic», la restauració de la Seu tarragonina, a partir de finals del segle XI, planificà la construcció d'una gran Catedral que fos signe de la recuperació de la dignitat metropolitana i de les atribucions primacials que l'Església de Tarragona havia ostentat en època antiga. Es tractava d'un projecte elaborat de comú acord amb les aspiracions polítiques dels emergents comtats catalans. Es reocupà de nou l'antiga plaça romana, superposant el nou temple medieval a les restes de la fonamentació del que havia estat dedicat a l'emperador August. El Claustre es construï, de forma anòmala, a l'angle nord oest de la Catedral i, des del temple medieval, s'organitzà progressivament l'urbanisme de l'acròpolis tarragonina. Malgrat

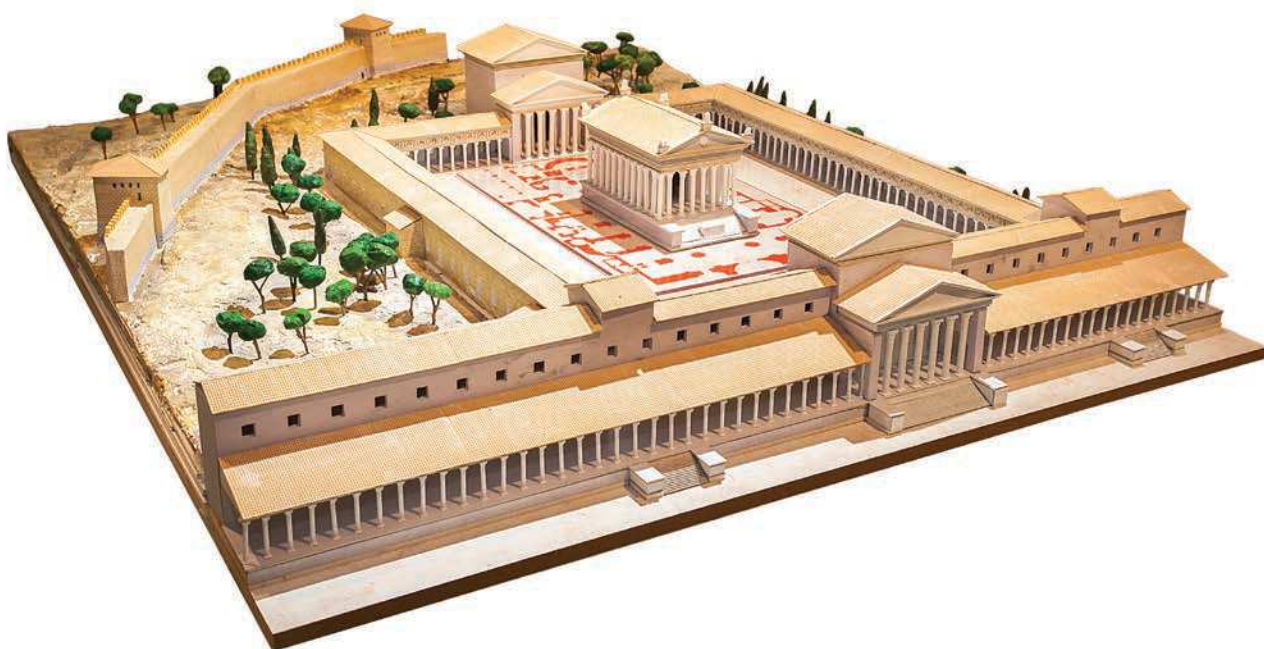

Foto: Mitjans de Comunicació ArqTgn

Foto: Mitjans de Comunicació ArqTgn

Foto: Mitjans de Comunicació ArqTgn

Visites fins al dia 21 de gener

L'exposició es va inaugurar el dia 16 de novembre al Museu Bíblic i està formada per més de 30 panells explicatius, objectes arqueològics provinents del Museu Diocesà de Tarragona i exhumats a l'àrea de Catedral i una maqueta a escala 1:200, del recinte de culte imperial (temple d'August). Aquesta ha estat realitzada per Josep Maria Brull, Andreu Ximenis i Jordi Lluís Rovira sota la direcció tècnica dels arqueòlegs per Josep Maria Macias (ICAC), Andreu Muñoz (MBT/ICAC) i Imma Teixell (ICAC). També s'exposa una maqueta del claustre de la Catedral de les intervencions arqueològiques dels anys 50.

La mostra està organitzada pel Museu Bíblic Tarraconense (Arquebisbat de Tarragona), l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i el Patronat Municipal de Turisme de Tarragona. Amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la col·laboració del Museu Diocesà de Tarragona. Es podrà visitar fins al 21 de gener de 2018 de dilluns a dijous, de 16.00 a 19.00 hores; i els dissabtes i diumenges, de 10.00 a 13.00 hores. Només romandrà tancada els dies 6, 7, 25 i 26 de desembre, i l'1 i 6 de gener. El preu de la visita és d'1 euro, destinat a la campanya de micromecenatge per a les obres del Jardí Bíblic. [Eat](#)

aquests intensos canvis ideològics i les transformacions urbanístiques, encara es conserven nombroses evidències. Han desaparegut gairebé del tot els dos temples dedicats als emperadors romans, i també tot el gran porticat perimetral de la plaça, no així la paret de fons que encara resta en peus i que es pot contemplar en el Museu Diocesà, en el Museu Bíblic i en d'altres espais privats de la ciutat. Conèixer les transformacions de l'antiga acrópolis ens apropa al nostre passat. Per tot això, i per altres evidències que la investigació s'entossudeix a destapar, l'arqueologia a les Catedrals és un camí propici per la descoberta de les nostres arrels i per la comprensió de la nostra evolució ideològica

Foto: Mitjans de Comunicació ArqTgn

50

anys

1963-2013

COMERCIAL
PADRELL S.A.

Av. Ramón y Cajal, 12 - Tel. 977 21 11 64 · Fax 977 92 06 24

padrell@comercialpadrell.com

www.comercialpadrell.com

Papers pintats · Pintures · Articles neteja · Moquetes · Material decoració · Belles Arts